

Atlas över Skåne

TEMAREDAKTÖRER

Tomas Germundsson, Peter Schlyter

TEMAVÄRD

Institutionen för kulturgeografi
och ekonomisk geografi,
Lunds universitet

Sveriges Nationalatlas

Atlas över Skåne har utgivits i samarbete mellan Lantmäteriet och Sydsvenska Geografiska Sällskapet inom ramen för Sveriges Nationalatlas (SNA).

Utgivningen har möjliggjorts genom generösa bidrag från olika sponsorer i Skåne. Till dessa riktas ett mycket varmt tack: Crafoordska stiftelsen, Länsstyrelsen i Skåne län (tidigare Kristianstads och Malmöhus län), Kristianstads läns landsting, Malmöhus läns landsting, Höörs kommun, Kristianstads kommun, Lomma kommun, Lunds kommun, Malmö kommun, Sjöbo kommun, Svalövs kommun, Tomelilla kommun, Trelleborgs kommun, Ystads kommun och Åstorps kommun.

Temaredaktörerna Tomas Germundsson och Peter Schlyter har utfört arbetet vid Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds universitet respektive Geologiska institutionen, Lunds universitet och Naturgeografiska institutionen, Stockholms universitet.

Arbetet har stötts av en av Sydsvenska Geografiska Sällskapet tillsatt referensgrupp bestående av professor Olof Wärneryd (ordförande); före länsrådet Lennart Linder-Aronsson och före planeringschefen Per Gustafsson, båda tidigare knutna till länsstyrelsen i Malmöhus län; biträdande länsarkitekt Stefan Malmberg, tidigare knuten till länsstyrelsen i Kristianstads län och sedan 1 januari 1998 Skåne län; professorerna Jan O. Mattsson och Gunnar Törnqvist. Ett förberedande skissarbete utfördes av professor Bo Lenntorp och fil. kand. Maria Wikhall.

Den vetenskapliga granskningen har utförts av professorerna Björn Berglund och Olof Wärneryd.

I Sveriges Nationalatlas ingår följande nationella band:

SVERIGES KARTOR
SKOGEN
BEFOLKNINGEN
MILJÖN
JORDBRUKET
INFRASTRUKTUREN — FÖRVALTNING, KOMMUNIKATIONER, ENERGI
HAV OCH KUST
KULTURLIV, REKREATION OCH TURISM
SVERIGE I VÄRLDEN
ARBETE OCH FRITID
KULTURMINNEN OCH KULTURMILJÖVÅRD
BERG OCH JORD
KULTURLANDSKAPET OCH BEBYGGELSEN
KLIMAT, SJÖAR OCH VATTENDRAG
INDUSTRI OCH SERVICE
VÄXTER OCH DJUR
SVERIGES GEOGRAFI

HUVUDREDAKTION	Leif Wastenson, chefredaktör Ulla Arnberg, redaktör
TEMAREDAKTION	Tomas Germundsson Peter Schlyter
PRODUKTION	Metria, Kiruna
TYPOGRAFISK FORMGIVNING	Håkan Lindström
LAYOUT	Typoform/Gunnel Eriksson
SÄTTNING	Typoform/Lennart Borglund
REPRO	MediaRepro, Luleå
FÖRSÄLJNING OCH DISTRIBUTION	Kartförlaget, Gävle
OMSLAGSBILD	Jan Töve/N

Första utgåvan
© SNA
Tryckt hos Almqvist & Wiksell, Uppsala 1999

ISBN 91-87760-00-2 (Hela verket)
ISBN 91-87760-46-0 (Atlas över Skåne)

Sveriges nationalatlas redaktion
KartCentrum, Box 511, 162 15 Vällingby
Tel: 08-687 98 37/38, Fax: 08-687 98 40
E-post: ulla.arnberg@lm.se bjorn.svensson@lm.se
www.sna.se

Innehåll

Förord _____	6
TOMAS GERMUNDSSON, PETER SCHLYTER	

Skåne – ett gränsland med egen identitet _____	8
HANS-UNO BENGTSSON	

Skånes natur

Berg och jord _____	10
MIKAEL ERLSTRÖM, KARNA LIDMAR-BERGSTRÖM RONNIE LILJEGREN, KÅRSTIN MALMBERG-PERSSON, PETER SCHLYTER, ULF SIVHED, HUGO WIKMAN	

Berggrunden (ME, US, HW)	11
Landformerna (KLB, PS)	16
Istider och mellanistider (KMP, RL)	19
Skåne under den senaste istiden (KMP, PS)	20
Jordarterna (KMP)	22
Berg och jord som naturresurser (RL, KMP, PS)	24
Växternas och djurens invandring (RL)	26

Klimat, sjöar och vattendrag _____	30
KRISTINA BLENNOW, LARS BÄRRING, PETER JÖNSSON, MAJ-LENA LINDERSON, JAN O. MATTSSON, PETER SCHLYTER	

Växter och djur _____	38
BENGT NIHLGÅRD, PETER SCHLYTER	
Jordmåner och växtlighet (BN, PS)	38
Landvegetation (BN)	39
Djurliv (BN, PS)	45
Sjöar och åar (BN, PS)	51
Kustvattnen (BN, PS)	52

Människans landskap

Det förhistoriska och medeltida Skåne _____	54
MATS ANGLERT, LARS LARSSON	

Stenåldern – de första skåningarna (LL)	54
Skåningen blir bonde (LL)	56
Skåne – en region i Bronsålderseuropa (LL)	58
Råg, järn och makt (LL)	60
Orostider (LL)	62
Skåne och rikets enande (MA)	64
Det medeltida landskapet (MA)	66

Från danskt till svenskt _____	70
ALF ÅBERG	

Det moderna landskapet växer fram _____	74
LENNART AMÉEN, TOMAS GERMUNDSSON, GÖRAN HALLBERG, BIRGITTA SVENSSON	
Skånska bygder på 1700-talet (TG)	74
Det traditionella odlingslandskapet (TG)	75
Skiftets landskap (TG)	76

Godsen under 1800-talet (TG)	78
Ortnamn (GH)	80
Språk och dialekter (GH)	82
Järnvägsepoken (LA, TG)	84
En stadsbygd tar form (TG)	86
De skånska städerna (LA)	88
Rum och rörelse i skånsk stadsmiljö (BS)	92
Slättlandskapets kulturella identitet (BS)	94
Fritidens landskap (BS)	95

Dagens Skåne

Befolkning och samhälle _____	98
TOMAS GERMUNDSSON, MARIA WIKHALL	

Befolkning (TG)	99
Växlande flyttningströmmar (TG)	101
Tätorter i förvandling (TG)	104
Gammal och ung (TG)	106
Arbetsresor och pendling (TG)	107
Omsorg och service (TG)	108
Skolor och utbildning (MW)	110

Näringsliv _____	114
KERSTIN CEDERLUND, ULF ERLANDSSON, TOMAS GERMUNDSSON, KARL-JOHAN LUNDQUIST	

Övergripande mönster (KJL)	114
Näringslivets sektorer (KJL)	115
Tradition och förnyelse i skånsk industri (KJL)	118
Aktuella utvecklingsdrag, näringslivssektorer (KJL)	122
Arbetslöshet (TG)	131
Mångsidigt näringsliv med bas i jordbruket (UE)	132
Jordbruk (UE)	133
Skånes näringsliv och livsmedelskedjan (UE)	137
Yrkesfiske och Skogsbruk (UE)	141
Transporter och kommunikationer (UE)	143
Utlandskontakter (KC)	146

Landskap och miljö _____	150
CARIN BUNTE, NILS LEWAN, GÖRAN MATTIASSON, PETER SCHLYTER	

Skånes kulturmiljöer (CB)	150
Räcker landskapet? (NL)	154
Skånes trängsta hörn? (NL)	156
Natur- och miljövård (GM, PS)	158

Perspektiv på Skånes framtid _____	168
PER SVENSSON	

Referenskartan över Skåne	174
Ortnamnsregister	178
Författare	180
Bildkällor	181
Sakregister	183